

قصه‌گویی در کلاس درس

آلیسون دیویس

ترجمه
مینا سلیمی

تهران

۱۳۹۲

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

Davies, Alison

سرشناسه: دیویس، آلیسون، ۱۹۷۲-م.

عنوان و نام پدیدآور: قصه‌گویی در کلاس درس (تقویت مهارت‌های شفاهی کهن برای معلمان) /

آلیسون دیویس؛ ترجمه مینا سلیمی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز

تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: پنج، ۱۶۲ ص: مصور.

فروست: «سمت»: ۱۷۰۹. علوم تربیتی؛ ۱۱۸.

شابک: ۹۱۲-۹-۵۳۰-۹۶۴-۹۷۸-۴۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Storytelling in the Classroom: Enhancing Traditional Oral Skills for Teachers, 2007.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: قصه‌گویی

موضوع: تفسیر شفاهی

شناسه افزوده: سلیمی، مینا، ۱۳۴۶-، مترجم.

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲/۳/۵۹ GR ۷۲

رده‌بندی دیویی: ۸۰۸/۵۴۰۱۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۱۵۹۶۰

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

Storytelling in the Classroom: Enhancing Traditional Oral Skills for Teachers; Alison Davies. London: Paul Chapman, 2007.

قصه‌گویی در کلاس درس (تقویت مهارت‌های شفاهی کهن برای معلمان)

نویسنده: آلیسون دیویس

مترجم: مینا سلیمی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۲

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به امور خیریه

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال. در این قیمت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته علوم تربیتی (آموزش و پرورش پیش دبستان و دبستانی) در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «قصه گوئی و نمایش» به ارزش ۲ واحد ترجمه شده است. کتاب فوق برای مراکز جهاد دانشگاهی در دوره های تربیت مربی، سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش (مدیران و مربیان مهدکودکها) و کارگاههای آموزشی سراسر کشور نیز قابل استفاده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با ارسال انتقادهای و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیشگفتار مترجم

۱

بخش اول: راهکارهایی برای معلمان

۷

فصل اول: روزی روزگاری

۱۵

فصل دوم: مسیر قصه گو

۲۹

فصل سوم: پیرنگ را گم نکنید!

۳۸

فصل چهارم: شیوه نقل قصه

۴۶

فصل پنجم: در کلاس درس

۷۲

فصل ششم: قصه ما به سر رسید

بخش دوم: قصه‌هایی برای گفتن

۸۱

شنل پادشاه؛ قصه‌ای کهن

۸۷

برجسته کردن تفاوت؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۹۳

فرصتی دوباره؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۱۰۵

پسر پروانه‌ای؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۱۱۷

بازی با اعداد؛ قصه‌ای درباره استفاده از اطلاعات

۱۲۲

جعبه جادویی؛ قصه‌ای جادویی درباره خودباوری

۱۲۶

تجسم؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۱۳۳

پادشاه آبها؛ قصه‌ای کهن درباره خیر و شر

۱۳۹

خودت باش؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۱۴۷

بازی دوستی؛ قصه‌ای از تَت روت ویستل

۱۵۷

موسیقی دان؛ داستانی کهن درباره روح

۱۶۱

کتاب‌شناسی و منابع بیشتر

تقدیم به

پدر بزرگم، «بابا مشهدی علی»، قصه گوی کودکی ام

www.ketab.ir

پیشگفتار مترجم

قصه‌گویی، فن زیبای ارتباط

قصه‌گویی و قصه‌خوانی، جایگاه بسیار مهمی در برنامه‌ی زبان‌آموزی و هنرهای زبانی کودکان در سالهای اولیه‌ی کودکی و کلاسهای پیش‌دبستانی دارد. قصه‌گویی یکی از شیوه‌های مؤثر برای مواجه کردن کودکان با کلام و گفته‌های نغز، پرمعنی و متنوع است.

در حقیقت، این فرایند رشد مؤثر در افزایش واژگان، ارتباط کلامی و سخن‌گویی آنان را پایه‌گذاری می‌کند. کودکان از شنیدن قصه و داستان بسیار لذت می‌برند، از این راه کلمات بسیاری یاد می‌گیرند، معانی زیادی را کشف می‌کنند، به درک بهتری از پدیده‌ها و اشیاء نایل می‌شوند و افکار و تخیلات خود را تقویت می‌کنند. آنچه مسلم است، این است که انتخاب نوشته‌های مناسب و قصه‌های ارزشمند، به اندازه‌ی نحوه‌ی انتقال آن به کودکان، بسیار اهمیت دارد. گفتنی است قصه‌ها و داستانهای خوب کودکان خردسال را جذب می‌کنند، و به همین دلیل، انتخاب ادبیات و انتقال ماهرانه‌ی آن می‌تواند علاقه‌های رشدی آنها را برانگیزد و نیازهای ذهنی آنان را برآورده کند. بسیاری از مطالعاتی که جنبه‌ی واثمودسازی دارند و کودکان را به مکانهای جدید، دنیای حیوانات، سرزمینهای دور و ناآشنا و دنیای عجایب و حتی غیرواقعی می‌برند، در گروههای سنی پیش از دبستان محبوبیت زیادی دارند.

قصه‌گویی و قصه‌خوانی از مهارتهای کیفی است. برخی عقیده دارند که هیچ فرمول ویژه و استاندارد برای اطمینان از موفقیت این دو شیوه، یعنی خواندن و گفتن یک قصه، وجود ندارد. شیوه‌ی قصه‌خوانی یک فرد ممکن است در گروهی از کودکان خردسال معجزه‌گرانه تلقی شود، درحالی که اگر همان شیوه را فرد دیگری به کار گیرد، ممکن است برای کودکان بی‌نهایت شکننده و مأیوس‌کننده باشد. در گذشته، بزرگ‌ترها، پدربزرگها و مادربزرگها، قصه‌ها و داستانهایی را که از فرهنگ و بافت اجتماعی، خانوادگی و از زیباییها

و حتی زشتیهای پیرامون برگرفته می‌شد، هنگام فراغت از کار روزانه، به ویژه هنگام خواب ظهر و شب، به زبان بومی و محلی برای کودکان نقل می‌کردند. این قصه‌ها و داستانها گاه چنان جذاب بودند که می‌توانستند دنیایی از دانستیها، فراز و فرودها، نکته‌های پرمغز و حکیمانه برای کودکان به ارمغان بیاورند، چنان که شیرینی آنها تا بزرگسالی در ذهن و جان کودکان نقش‌بندد و درسی برای زندگی‌شان باشد. شیوه ارتباط در قصه‌گویی و داستان‌خوانی آنان، که فراز و فرودها، مکثهای بجا و گذرهای سریع و به موقع و تکیه‌های بامعنی داشت، کودکان را به شنیدن ترغیب می‌کرد. فرد بزرگ‌تر با زیبایی تمام، کودکان را به حیرت و تعجب وامی‌داشت، به پرسش و دانایی تشویق می‌کرد و بسیاری اوقات، نتیجه را به او و امی‌گذاشت تا به میل خود طعم پایان آن را بچشد.

واقعیت این است که گفتن و چگونه گفتن در این کار اهمیت بسزایی دارد. فن قصه‌گویی می‌تواند به کلمات جان دهد و اشیای بی‌جان را به تحرک وادارد و حتی آنها را چندان جلوه دهد. می‌تواند شنونده و به ویژه کودک را چنان به دنیای گوینده هدایت کند که گویی کودک به همراه او به سفر می‌رود، از کوهها صعود می‌کند و به دره‌ها پرت می‌شود، سرد و گرم می‌شود، می‌خندد و می‌گرید، و صد البته، یاد می‌گیرد و تجربه می‌اندوزد.

این چه حکایتی است؟ چه رویه‌ای را برای انتقال باید در پیش گرفت؟ قصه‌گوی موفق چه کسی است، چه می‌کند و چه ویژگیهایی را در انتقال گفته‌ها رعایت می‌کند؟ البته دستورالعملهای پذیرفته‌شده‌ای وجود دارند که در طراحی قصه‌گویی و داستان‌خوانی مؤثرند. وضعیت فیزیکی، صدای قصه‌گو، تغییرات صدا، تغییرات حالات چهره، ژستهای حرکتی بدن، و به ویژه دستها و چشمها، روش نگاه کردن و برگرفتن نگاه، همه، از فنون و رمزهای موفقیت در این زمینه است و صد البته گفتنی بسیار است.

این مقدمه را برای معرفی کتاب قصه‌گویی در کلاس درس که خانم مینا سلیمی آن را ترجمه کرده است، بهانه قرار دادم تا در سخنی کوتاه اهمیت درنگریستن به این مقوله و شیوه ارتباط و کار با کودکان را یادآور شوم.

آلیسون دیویس، نویسنده کتاب، به خوبی توانسته است با بهره‌گیری از علم و تجربه‌های عملی خود، رویه تازه‌ای را در این کتاب مطرح کند که می‌توان آن را ویژگی منحصر به فرد آن دانست، به عبارت بهتر، ایشان علاوه بر ذکر فنون و مهارتها و

دستورالعملهای قصه‌گویی و داستان‌خوانی، به شکل تمرین و کار عملی، زوایایی از این فن را به خواننده معرفی می‌کند. وی توصیه‌های کاربردی بسیاری را برای امتحان کردن این شیوه‌ها در کلاس درس به مربیان و معلمان گوشزد می‌کند و با بررسی برخی از قصه‌های دیر آشنا، روش خود را به شیوه عملی برای معلمان تشریح می‌کند.

از دیگر نکات مهم درباره کتاب، طرح‌ریزی قصه‌ها و داستانها و کمک به ایجاد مهارت در تنظیم آن به شکل طرح درس برای کلاسهای درس است که به ویژه در بخش پایانی کتاب از آن یاد شده است.

اینجانب بر این باورم که هر گونه تلاش برای کمک به معلمان و مربیان برای ایجاد ارتباط ساده‌تر، روشن‌تر و عملی‌تر با کودکان، به ویژه در کلاس درس، می‌تواند بسیار ارزشمند باشد. به همین دلیل، کوشش مترجم این کتاب را که در دیگر کارها و فعالیتهای اجتماعی خود نیز موفق بوده‌اند، می‌ستایم و از ایشان به دلیل ترجمه منظم و امانت‌داری در انتقال پیام نویسنده کتاب قدردانی می‌کنم.

ترجمه این کتاب می‌تواند با توجه به محتوای جدی آن به دانشجویان رشته علوم تربیتی، به ویژه در گرایش پیش‌دبستانی و دبستانی، کمکهای شایان توجهی کند. کارشناسان، مربیان و معلمان کودکان نیز می‌توانند با بهره‌گیری از تجربه‌های نویسنده کتاب، در کار قصه‌گویی و طراحی شیوه‌ای موفق برای ارتباط با کودکان و دانش‌آموزان نتایج بهتری را مشاهده کنند.

در خاتمه، برای مترجم این کتاب، خانم مینا سلیمی، که اندیشمندانه در این زمینه تلاش داشته‌اند، موفقیت‌های بیشتر و فعالیتهای فرهنگی پرباری آرزو دارم.

دکتر فرخنده مفیدی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

اسفندماه ۱۳۹۰